

Rembrandt & Leiden

Serie 3

Het Studium Generale Universiteit Leiden organiseert in samenwerking met Stedelijk Museum *De Lakenhal* drie series lezingen gedurende het Rembrandtjaar 2006. Deze lezingenseries zijn gerelateerd aan de drie tentoonstellingen in de Lakenhal.

Tentoonstelling *Rembrandts Landschappen*
(6 oktober 2006 t/m 7 januari 2007)

Rembrandt is een schilder van mensen, niet van landschappen. Dat is het beeld dat meteen na Rembrandts leven ontstond en dat tot in onze tijd vrij onveranderd heeft standgehouden. Genieten schilderijen als de Nachtwacht, het Joodse Bruidje of zelfs Rembrandts zelfportretten mondiale bekendheid, zo zullen slechts weinigen een specifiek landschap weten te noemen. Dat beeld is aan herziening toe. In Stedelijk Museum De Lakenhal wordt voor het eerst ruim aandacht besteed aan dit aspect van Rembrandts oeuvre.

Pas tegen 1640 begon Rembrandt landschappen te maken om er ruim tien jaar later even onverwacht mee op te houden als hij eraan begonnen was. Mede daardoor is het aantal landschappen binnen Rembrandts totale oeuvre beperkt gebleven. Rembrandt toont in zowel zijn geschilderde landschappen als zijn etsen en tekeningen een grote gevarieerdheid; zij bevestigen opnieuw de reputatie van Rembrandt als de meester van het licht in al zijn dramatiek. De zeldzame geschilderde landschappen die bewaard zijn gebleven (8 in totaal) zijn samen met een selectie van zijn fascinerende tekeningen en etsen in De Lakenhal te zien .

In de serie lezingen in relatie tot de tentoonstelling komen diverse aspecten van Rembrandts landschappen aan bod. Maar ook de verschillende theoretische beschouwingen van het landschap en de natuur in Rembrandts tijd worden besproken, evenals de veranderingen in het Nederlandse landschap zelf in de zeventiende eeuw. In de film *Hollands licht* wordt de mythe van het typische Hollandse licht, beroemd geworden door de schilderkunst, opnieuw belicht. De serie wordt weer afgesloten door een bezoek aan de tentoonstelling voorafgegaan door een korte inleiding.

PROGRAMMA LEZINGEN

10 oktober 2006

Dr. Boudewijn Bakker

Hoofdconservator bij het Gemeentearchief Amsterdam

De lof der verscheidenheid: natuur en kunst in Rembrandts landschappen

Rembrandts landschappen vertonen een uitzonderlijk brede verscheidenheid in techniek, stijl en onderwerp, en daarnaast een grote aandacht voor het onaanzienlijke, het ongewone en het onregelmatige, kortom voor wat wij nog steeds schilderachtig noemen. Dit alles past in een traditionele Nederlandse opvatting van kunst en schoonheid, die men kan terugvinden bij schrijvende schilders uit Rembrandts tijd.

Volgens hen had de kunstschilder de opdracht de werkelijkheid te bestuderen en zo goed mogelijk na te bootsen. De schoonheid van de natuur bestaat volgens hen in het harmonische evenwicht tussen orde en verscheidenheid, en dat gold dus ook voor een geschilderde voorstelling. Deze opvatting stond lijnrecht tegenover de internationale humanistische kunsttheorie, die leert dat de kunstenaar niet moet nabootsen maar idealiseren, en wel volgens een theoretisch model van orde en regelmaat, dat uitstijgt boven de schijnbare ordeloosheid van de zichtbare wereld.

Het is dan ook geen wonder dat klassicistische schrijvers over kunst Rembrandt beschouwden als hét toonbeeld van hoe het niet moet. De spreker zal deze stelling toelichten aan de hand van een aantal landschappen in de Leidse tentoonstelling.

17 oktober 2006

Prof. dr. Guus Borger

Hoogleraar in de historische geografie aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam

Rembrandt en het Hollandse landschap van zijn tijd

Rembrandt geniet grote faam als portrettist van het Hollandse landschap. Maar welk landschap heeft hij eigenlijk in zijn etsen, schetsen en tekeningen vastgelegd? Was hij vooral geïnteresseerd in het oude landschap dat aan het verdwijnen was in de stormachtige ontwikkeling die het gewest Holland in de 17e eeuw doormaakte? Of had hij vooral oog voor het nieuwe, voor de symbolen van moderniteit die toentertijd alom opdoken in het Hollandse landschap? Of gaat het in de landschappen van Rembrandt om een andere werkelijkheid?

31 oktober 2006

Prof. dr. Klaas van Berkel

Hoogleraar in de Geschiedenis na de middeleeuwen, Rijksuniversiteit Groningen

Het boek der natuur in Rembrandts tijd

Het schilderen van een landschap - het uitwendige gewaad der natuur - veronderstelt een bepaalde opvatting over de natuur en de plaats van de mens daarin.

Juist in de tijd van Rembrandt onderging het beeld van de natuur grote veranderingen. Uit Indië werden exotische planten en dieren aangevoerd en in eigen land ontdekten natuuronderzoekers onder de microscoop een geheel nieuwe wereld. Dichters, predikanten en verzamelaars reageerden daar op. Ook schilders? Ook Rembrandt?

7 november 2006

Drs. Peter Schatborn

Voormalig hoofd van het Rijksprentenkabinet, Rijksmuseum, Amsterdam

Rembrandts tekeningen van het landschap

In de lezing komen de verschillende groepen van tekeningen van het landschap aan de orde, hun relatie met andere werken, Rembrandts samenwerking met leerlingen en de eigenhandigheid van de tekeningen.

14 november 2006

Prof. dr. Kitty Zijlmans

Hoogleraar Kunstgeschiedenis van de Nieuwste Tijd, Universiteit Leiden

Inleiding tot de film *Hollands Licht*

Hollands Licht. Werkelijkheid of fictie?

Centraal op deze avond staat de vertoning van de documentaire film 'Hollands Licht' die in 2003 op het Nederlandse Filmfestival het Gouden Kalf won voor de beste lange documentaire. De mythe is eeuwenoud, maar is nooit eerder serieus onderzocht. De mythe wil dat het licht in Holland iets heel bijzonders is. Beroemd geworden dankzij de schilderkunst. Maar volgens de Duitse kunstenaar Joseph Beuys heeft het Hollandse licht halverwege de vorige eeuw zijn specifieke helderheid verloren.

Daarmee kwam volgens hem een einde aan een eeuwenoude visuele cultuur. Voor het eerst in de geschiedenis onderzoeken de makers van *Hollands Licht* dit even ongrijpbare als beroemde culturele fenomeen. Wat is Hollands Licht? Is het echt anders dan het licht elders in de wereld. Wat is waar, wat is mythe, wat is fictie?

TIJD: dinsdagavond: 18.45-20.15 uur
(14 november: 18.45-21.30 uur)

PLAATS: zaal 011, Lipsiusgebouw (1175), Cleveringaplaats 1, Leiden

Afsluiting serie
20 november 2006

Drs. Christiaan Vogelaar/drs. Gerbrand Korevaar
Stedelijk Museum *De Lakenhal*

Inleiding tot en exclusief bezoek aan de tentoonstelling

TIJD: maandagmiddag: 12.00 -14.00 uur (**kassa open vanaf 11.30 uur**)
PLAATS: Stedelijk Museum *De Lakenhal*, Oude Singel 28-32, Leiden
(gereduceerde toegangsprijs € 8.- ; met museumkaart etc. € 6.-)

INFORMATIE & ORGANISATIE

Studium Generale Universiteit Leiden,
Rapenburg 70, Postbus 9500, 2300 RA Leiden
071 5277295/7283
JE.Molenaar@ics.leidenuniv.nl

WWW.STUDIUMGENERALE.LEIDENUNIV.NL

**Toegang tot de lezingen van het Studium Generale is gratis;
iedereen is welkom!**